

DIGITALE HULPMIDDELEN & APPLICATIES

Als de ondersteuningsbehoefte van een kandidaat kan worden ondervangen door de inzet van een digitaal hulpmiddel of applicatie (bijvoorbeeld de computer als schrijfgerei of een programma voor spraaksynthese), dan is de directeur of de rector van de school ervoor verantwoordelijk een passend beveiligingsniveau te realiseren. Zo moet de toegang tot andere systeemfuncties, applicaties en websites die niet zijn toegestaan worden afgesloten en worden gecontroleerd. Het CvTE geeft geen advies over het gebruik van mogelijke software en applicaties, maar geeft uitsluitend de voorwaarden waaraan een digitale examenomgeving bij het centraal examen moet voldoen.

Een digitale examenomgeving¹

Er is sprake van een (deels) digitale examenomgeving als bij de afname van een examen digitale hulpmiddelen of applicaties worden ingezet. Er kan hierbij worden gekozen om (gedeeltelijk) gebruik te maken van bestaande toets- en examensoftware. In alle gevallen betreft het een digitale omgeving waarin specifieke groepen kandidaten alleen gebruik kunnen maken van bepaalde toegestane applicaties en software.

De verantwoordelijkheid voor een juiste inrichting van een digitale examenomgeving ligt bij het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag is bekend met de exameneis en is ervoor verantwoordelijk na te gaan of de digitale examenomgeving voldoet aan deze eis, zeker als er (deels) gewerkt wordt met toets- en examensoftware of applicaties van een externe partij. Leveranciers van software en applicaties produceren doorgaans voor een brede (internationale) markt en de geboden functionaliteiten binnen de software en applicaties zijn daardoor niet automatisch in lijn met de exameneisen in Nederland. Zo kan het zijn dat ingebouwde tools als een (grafische) rekenmachine, spellingscorrectie of tekstverwerkingsprogramma meer of juist minder mogelijkheden kennen dan binnen de exameneis is toegestaan. Het is belangrijk hierop nauwlettend toe te zien.

Randvoorwaarden

Een digitale examenomgeving die wordt ingezet als hulpmiddel is zodanig ingericht dat kandidaten geen voor- of nadeel ondervinden ten opzichte van kandidaten die niet digitaal werken. Een gecontroleerde digitale examenomgeving voldoet aan een aantal randvoorwaarden. De voorwaarden borgen een veilige examenafname en garanderen de betrouwbaarheid van het examenproces.

Unieke, beveiligde omgeving

De examenomgeving is alleen toegankelijk voor geautoriseerde kandidaten. Kandidaten werken in een individuele, afgeschermdere omgeving. Het examen kan niet verspreid worden en kandidaten hebben geen toegang tot elkaars werk.

Een 'schone' omgeving

Kandidaten hebben geen toegang tot documenten die tijdens het centraal examen niet zijn toegestaan, denk aan documenten op een harde schijf of op een andere drive. Toegestane applicaties en software moeten te allen tijde voldoen aan relevante Nederlandse en Europese wet- en regelgeving en vrij zijn van autocorrectie, autosuggestie, informatieprofielen, archief functie en AI-componenten.

¹ Het betreft hier een digitale examenomgeving onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag; de centrale examens afgenomen in Facet staan hier los van.

Lockdown-omgeving

De examenomgeving blokkeert de toegang tot een open internetverbinding en bluetooth. Alleen benodigde applicaties en hulpmiddelen die de exameneis niet raken zijn toegestaan. De toegang tot niet-essentiële en niet-toegestane programma's is geblokkeerd.

Offline mogelijkheid

De examenomgeving kan ook offline draaien. In geval van technische problemen (zoals een internetstoring) moet zonder verlies van reeds gemaakt werk, verder kunnen worden gewerkt. Tijdens het examen is de beschikbaarheid van technische ondersteuning belangrijk in geval van opstartproblemen, softwarefouten of (internet) storingen.

Aandachtspunten bij een (deels) digitale examenomgeving

Naast de randvoorwaarden waaraan een digitale examenomgeving minimaal hoort te voldoen, zijn er nog een aantal andere aspecten waarmee rekening moet worden gehouden als een kandidaat digitaal werkt.

Eén oogopslag

De standaard vmbo-gl/tl-, havo- en vwo-examens zijn ontwikkeld voor afname op papier, niet voor digitale afname. Een examen bestaat vaak uit meerdere documenten of bijlagen, waarbij het belangrijk is dat tijdens afname de verschillende examenonderdelen tegelijkertijd zichtbaar zijn (bijv. vraag en bron). Om deze reden wordt aanbevolen om te werken met één groot scherm (split screen) of twee schermen naast elkaar. Dit vergemakkelijkt de gelijktijdige presentatie van verschillende informatie-onderdelen of het openen van toegestane applicaties.

Vertrouwdheid

Het is belangrijk dat kandidaten vooraf oefenen met de afname van examens in een digitale examenomgeving. Op deze manier raken zij vertrouwd met de verschillende functionaliteiten en het gebruik van de beschikbare hulpmiddelen. Het is belangrijk dat er duidelijke instructies aanwezig zijn voor het werken binnen een digitale examenomgeving, zoals voor het inloggen in de omgeving en/of het printen en ondertekenen van het gemaakte werk.

Surveillance

De richtlijnen voor surveillance bij een (deels) digitale afname zijn gelijk aan de standaard richtlijnen. De inzet van surveillancesoftware is mogelijk, maar altijd als aanvulling op de algemene surveillancerichtlijnen.

Gegevensverwerking

Examenwerk moet worden uitgeprint en door de kandidaat worden ondertekend. Het werk is gebonden aan bewaartermijnen. Als persoonsgegevens, waaronder het werk van kandidaten, digitaal worden opgeslagen, is het de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag om te zorgen voor een veilige opslag. Examenwerk is privacygevoelige informatie en het is belangrijk zorgvuldige afspraken te maken rondom gegevensverwerking, bewaartermijn en het voorkomen van toegang door derden tot gemaakt werk.

Digitale hulpmiddelen

Specifieke digitale hulpmiddelen kunnen worden ingezet om de ondersteuningsbehoefte van een kandidaat te ondervangen en worden gezien als een aanpassing. De inzet van een digitaal hulpmiddel kan bijdragen aan een (meer) gelijkwaardige examenervaring. Bij de afweging of een digitaal hulpmiddel bij het examen inzetbaar is, moet altijd gekeken worden of het hulpmiddel geen kennis en vaardigheden overneemt die binnen de exameneis bekend worden verondersteld. Dit houdt in dat er beperkingen gelden voor de inzet en het gebruik van digitale hulpmiddelen.

Examenstand

Sommige digitale hulpmiddelen met een breed palet aan functionaliteiten hebben een examenstand. Een examenstand is een speciale instelling op een apparaat of binnen een applicatie of software waarmee de gebruiker alleen toegang heeft tot de functies die zijn toegestaan tijdens een examen. Soms wordt deze door leveranciers van digitale hulpmiddelen vooraf geprogrammeerd, maar vaak moet deze handmatig worden ingesteld. De examenstand creëert een omgeving die misbruik voorkomt en alleen de toegestane functies beschikbaar stelt voor het examen.

Kunstmatige intelligentie

Steeds meer applicaties gericht op communicatie maken gebruik van kunstmatige intelligentie (AI). Denk bijvoorbeeld aan spraak-naar-tekst software, maar ook aan applicaties die gebruikmaken van chatbots, zoekfuncties om antwoorden te genereren en tekstverbeteraars die assisteren bij het beantwoorden van vragen. Vaak is voor dit soort hulpmiddelen een toegestaan alternatief denkbaar: denk bijvoorbeeld aan de inzet van een schrijfhulp in plaats van spraak-naar-tekst-software.

Soms komt het voor dat de ondersteuningsbehoefte van een kandidaat om een dusdanig specifiek digitaal hulpmiddel vraagt, dat geen alternatief voorhanden is. Het betreft hier doorgaans een kleine groep fysiek-beperkte kandidaten die in het dagelijks functioneren afhankelijk is van het gebruik van deze digitale hulpmiddelen. In dat geval kan contact worden opgenomen met het Expertisepunt passend examineren vo, via het contactformulier op passendexaminerenvo.nl, rubriek 'complexe casuïstiek'.